

Vergaderjaar 1998–1999

26 486

Aanpak millenniumvraagstuk en sociale zekerheid

Nr. 2

RAPPORT

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Bestuurlijke verantwoordelijkheid	2
2.1	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	2
2.2	Volksgezondheid, Welzijn en Sport	3
3	Situatie onderzochte instellingen	3
3.1	De Sociale Verzekeringsbank	3
3.1.1	Taken	3
3.1.2	Aanpak	4
3.1.3	Voortgang	6
3.2	De Pensioen- en Uitkeringsraad	6
3.2.1	Taken	6
3.2.2	Aanpak	7
3.2.3	Voortgang	8
4	Inzicht ministeries	9
4.1	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	9
4.1.1	Sociale Verzekeringsbank	9
4.1.2	Andere sociale zekerheidsinstellingen	9
4.2	Volksgezondheid, Welzijn en Sport	12
4.2.1	De Pensioen- en Uitkeringsraad	12
4.2.2	Andere instellingen	12
5	Conclusies en aanbevelingen	13
6	Reacties en nawoord	14
6.1	Sociale Verzekeringsbank	14
6.2	College van Toezicht Sociale Verzekeringen	14
6.3	Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	14
6.4	Pensioen- en Uitkeringsraad	15
6.5	Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	16
6.6	Nawoord Rekenkamer	16

1 INLEIDING

De Algemene Rekenkamer schenkt in 1998 en 1999 in vier rapportages aandacht aan de aanpak van de millenniumproblematiek en de voortgang in de oplossing daarvan bij maatschappelijke sectoren waar belangrijke burgerbelangen moeten worden veilig gesteld, namelijk gezondheid, sociale zekerheid en veiligheid. Dit is het tweede¹ rapport in die serie. In dit rapport gaat het om de bescherming van belangen van burgers die voor hun inkomen of bestanddelen daarvan een beroep moeten doen op instellingen van sociale zekerheid. In dit onderzoek heeft de Rekenkamer zich gericht op:

- de Sociale Verzekeringsbank (SVB);
- de Pensioen en Uitkeringsraad (de Raad).

Vanwege de aard van de problematiek en het grote maatschappelijke belang van de tijdige en juiste betaling van de uitkeringen mag van beide instellingen worden verwacht dat de millenniumproblematiek goed georganiseerd wordt aangepakt.

Ook onderzocht de Rekenkamer het inzicht van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in de voortgang in de aanpak van het millenniumprobleem.

Het doel van het onderzoek van de Rekenkamer is om waar nodig aanknopingspunten te bieden voor een krachtige aanpak van de problematiek door de instellingen en voor een invulling van de stimulerende en toezichthoudende rol die de minister van SZW respectievelijk de minister van VWS daarin spelen.

2 BESTUURLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

2.1 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Volgens de minister van SZW zijn processen die bij (langdurig) falen tot ontregeling van de samenleving zouden kunnen leiden prioritair bij de oplossing van de millenniumproblematiek. De zorg voor inkomensgarantie acht de minister één van de meest vitale uitvoeringsprocessen op zijn beleidsterrein. Hiermee zijn ondermeer belast de SVB, de uitvoeringsinstellingen Gak, Guo, Sfb en Cadans, Uszo, de gemeentelijke sociale diensten (Gsd'en) en de pensioenfondsen en voorts het College van toezicht sociale verzekeringen (Ctsv), het Landelijk instituut sociale verzekeringen (Lisv) en de Verzekeringskamer. Onverminderd de politieke aanspreekbaarheid van de minister van SZW op dit terrein zijn de instellingen zelf verantwoordelijk voor de oplossing van het millenniumvraagstuk.

Het Ctsv is verantwoordelijk voor het toezicht op de voortgang van de millenniuminspanningen van de SVB. In dit kader wordt maandelijks voortgangsoverleg gevoerd tussen het Ctsv en de SVB. Over de voortgang bij de SVB rapporteert het Ctsv halfjaarlijks aan de minister van SZW.

Het ministerie is van mening dat direct contact op ad hoc-basis met SVB en Lisv het inhoudelijk inzicht in de problematiek en knelpunten binnen de sociale verzekeringssector vergroot. Daarom is het ministerie in 1998 gestart met een informeel millenniumplatform sociale zekerheid.

Deelnemers aan het platform zijn het Lisv, het Ctsv, de uitvoeringsinstellingen, het Kenniscentrum gemeentelijke sociale dienst, de SVB en de Arbeidsvoorzieningsorganisatie. Dit platform biedt de mogelijkheid om kennis en ervaring uit te wisselen. Ook wordt in opdracht van SZW een

¹ Het eerste rapport was getiteld Aanpak millenniumvraagstuk en zorg, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998–1999, nr. 26 362.

onderzoek naar de informatiestromen en ketenafhankelijkheden binnen de sociale zekerheidssector uitgevoerd.

2.2 Volksgezondheid, Welzijn en Sport

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft op basis van de Wet op de Pensioen- en Uitkeringsraad een toezichhoudende rol. Bij brief van 22 september 1997 heeft zij de instellingen op haar beleidsterrein zoals de Raad gewezen op de eigen verantwoordelijkheden voor de oplossing van de millenniumproblematiek. De minister heeft, passend in de bestaande financieringsstructuur en op basis van een totaalraming door de Raad, f 2,3 miljoen ter beschikking gesteld voor de oplossing van de millenniumproblematiek.

De minister acht de Raad een maatschappelijk vitale organisatie en stelt in het rapport van september 1998 aan de Tweede Kamer dat zij de Raad actief volgt. De Raad moet net als de andere zelfstandige bestuursorganen (ZBO's) de minister halfjaarlijks schriftelijk informeren over aanpak en voortgang. Daarnaast vindt maandelijks overleg plaats met de Raad over de planning. De minister heeft de planning van het Projectbureau Millennium Overheid (PMO) ook voor de Raad als norm gesteld en de Raad gevraagd de aanpak van het millenniumvraagstuk door een onafhankelijke instantie te laten toetsen en daarover informatie te verstrekken. Voorts heeft zij gewezen op het belang van een tijdige totstandkoming van noodplannen.

De minister van VWS wil het inhoudelijke inzicht in de millenniumproblematiek bij de ZBO's en de voortgang die zij in de oplossing ervan maken vergroten. Daarom is zij voornemens de ZBO's de komende maanden te laten bezoeken door de deelprojectleider ZBO van het Project Millennium Vraagstuk van het ministerie. De instellingen zullen bij brief worden geïnformeerd over de bevindingen en zonodig nog eens worden gestimuleerd tot het treffen van maatregelen.

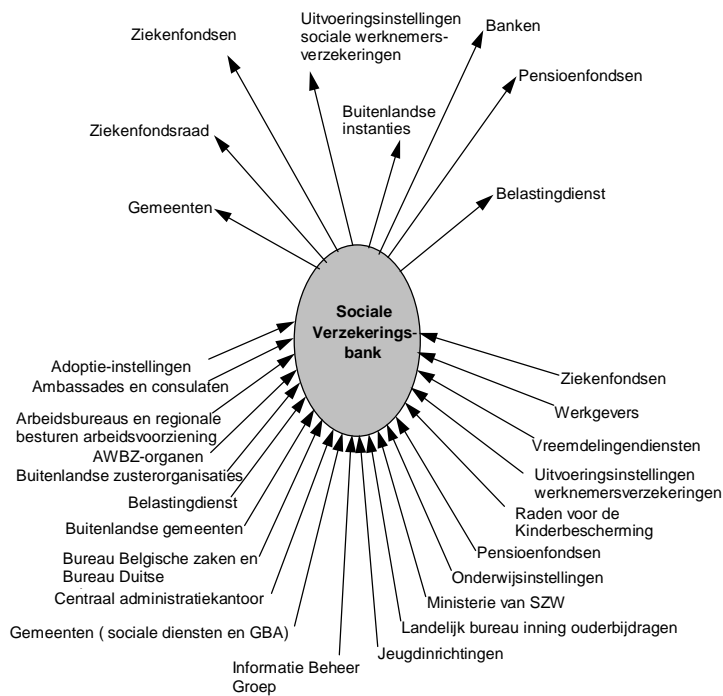
3. SITUATIE ONDERZOCHE INSTELLINGEN

3.1 De Sociale Verzekeringsbank

3.1.1 Taken

De SVB is onder andere belast met de berekening en betaling van de ouderdomspensioenen (AOW), de kinderbijslag (AKW) en de nabestaandenuitkeringen (Naw) met een financieel belang in 1997 circa f 47 605 miljoen. Het gaat in totaal om ruim vier miljoen gerechtigden. De uitvoeringskosten bedroegen in 1997 ongeveer f 435 miljoen.

Naast de cliënten zijn er instellingen die informatie aan de SVB verschaffen en instellingen die informatie ontvangen. De informatiestromen van en naar deze instellingen kunnen als volgt in beeld worden gebracht:

Hiermee zijn tevens belangrijke ketenafhankelijkheden aangeduid.

3.1.2 Aanpak

3.1.2.1 Bestuurlijke verantwoordelijkheden

Het bestuur van de SVB is formeel verantwoordelijk voor de juiste en tijdige aanpak en oplossing van het millenniumprobleem. Materieel gezien is de hoofddirectie verantwoordelijk. Deze verantwoordelijkheid is gedelegeerd aan de systeem-eigenaren. Ieder systeem heeft een eigenaar/beheerder die verantwoordelijk is voor de daadwerkelijke realisatie van de noodzakelijke maatregelen voor de oplossing van het millenniumvraagstuk. Aan de hoofddirectie wordt door een coördinerende centrale projectgroep maandelijks over de voortgang en eventuele knelpunten gerapporteerd. Deze rapporten bieden de hoofddirectie voldoende sturingsinformatie over de voortgang in de systemen en over de planning.

3.1.2.2 Planning

De SVB streeft naar een integrale oplossing van de millenniumproblematiek in alle centraal en decentraal beheerde systemen. De oplossing van de lokale systemen – die niet van belang zijn voor de bedrijfsprocessen van de SVB – wordt geheel overgelaten aan de vestigingen zelf. Een groot aantal systemen wordt voor het jaar 2000 uit productie genomen. Volgens de rijksbrede planning van PMO zouden de vitale systemen en de noodscenario's 1 november 1998 gereed moeten zijn en de niet-vitale objecten op 1 mei 1999.

De planning van de SVB wijkt door een afwijkende typering van systemen enigszins af van de PMO-planning. De SVB zal naar verwachting op 1 april 1999 geheel klaar zijn met de aanpassing van de systemen (één maand eerder dan de PMO-planning). De SVB heeft in de planning de ontwikkeling van noodplannen echter niet opgenomen. Ten tijde van het

onderzoek werd duidelijk dat de SVB de ontwikkeling van noodplannen voorziet in het eerste en tweede kwartaal van 1999. Op dit punt ligt de SVB achter op de planning van het PMO.

3.1.2.3 Werkwijze

In september 1997 werd het plan van aanpak «SVB 2000-project» vastgesteld en een centrale projectgroep ingericht.

De SVB heeft gekozen voor een strakke aanpak met heldere verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden voor de centrale projectgroep en de systeemeigenaren. De centrale projectgroep is samengesteld uit IT-deskundigen. De projectgroep stelt de integrale planning op en controleert de naleving ervan door de systeemeigenaren, het ontvangen en beoordelen van voortgangsrapportages per systeem, het signaleren van knelpunten, het vaststellen van corrigerende maatregelen, het coördineren en ondersteunen van activiteiten van de systeemeigenaren en het maandelijks rapporteren over de voortgang aan het management. Daarmee wordt het management de mogelijkheid geboden om beslissingen te nemen en sturende maatregelen uit te vaardigen.

De systeemeigenaren zijn ieder verantwoordelijk voor de oplossing van de problemen bij de eigen systemen, terwijl de centrale projectgroep zorg draagt voor de instandhouding van de relaties tussen systemen. Dit geschiedt door het bewaken van uniforme en consistente oplossingsrichtingen. Een beeld van de architectuur van de informatievoorziening binnen en buiten de SVB dient hierbij als referentiekader.

De systeemeigenaren moeten voor al hun systemen een zogenaamde A1-verklaring opstellen. Dit is een intern gehanteerde millenniumbestendigheidverklaring die voorzien van een gestandaardiseerd dossier van verrichte werkzaamheden – door de centrale projectgroep wordt beoordeeld. De EDP-auditor van de SVB heeft bij een aantal belangrijke systemen beoordeeld of de projectgroep SVB-2000 op basis van de door de systeemeigenaar ingevulde A1-verklaring de conclusie kon trekken dat voldoende zekerheid is verkregen of het object millenniumbestendig is. Deze review leidde voor de AOW-, AKW- en Anw-systemen tot de conclusie dat de projectgroep inderdaad mocht concluderen dat er voldoende zekerheid geboden was.

Na akkoordverklaring door de projectgroep worden de aangepaste systemen getest. Aan het einde van het traject zal nog een integratietest worden uitgevoerd waarin zowel de interne als de externe relaties tussen informatiesystemen zullen worden getest.

3.1.2.4 Externe relaties

Voor de externe relaties ontwikkelt de SVB in hoofdlijnen de volgende activiteiten:

- Alle informatie-aanleverende instanties worden verzocht mededeling te doen over hun millenniumbestendigheid.
- Ten aanzien van de bancaire instanties sluit de SVB aan bij de interpay gedragslijn. De SVB zal gebruik kunnen maken van de resultaten van een test op het systeem voor interbancair betalingsverkeer die door de Nederlandsche Bank in de periode februari – april 1999 worden uitgevoerd. Daarnaast zal de SVB participeren in een testtraject voor gegevensuitwisseling met de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA);
- Om een betrouwbare partner te blijven voor de informatie-afnemende instellingen zal de SVB deze instanties informeren over de millenniumbestendigheid van de SVB en vragen naar de maatregelen die in aanvulling hierop in verband met de onderlinge informatie-uitwisseling nog nodig zijn;
- Van leveranciers van informatiseringsmiddelen wordt een millennium-

- bestendighheidsverklaring gevraagd. De SVB zal de bedoelde middelen ook zelf nog aan een test onderwerpen;
- De SVB participeert in een onderzoek naar de gegevensstromen binnen het SZW-beleidsterrein. In dit onderzoek worden mogelijke «witte vlekken» in de aanpak van het millenniumvraagstuk opgespoord. Het onderzoek zal in februari 1999 worden afgerond zodat in maart actie kan worden ondernomen op die gebieden die niet millenniumbestendig zijn en waar nog geen actie ondernomen werd.

3.1.2.5 Noodplannen

De SVB heeft in februari 1999 een stuurgroep in het leven geroepen die zich zal moeten bezighouden met het ontwikkelen en zonodig testen van noodplannen. De SVB is voornemens deze noodplannen – die ook de gebouwgebonden systemen zullen omvatten – in het eerste en het tweede kwartaal 1999 te ontwikkelen. Het bestaande rampenplan van de SVB zal op onderdelen worden aangepast.

3.1.3 Voortgang

De SVB heeft een geautomatiseerd planningssysteem waarin de voortgang kan worden bijgehouden. Van de totale hoeveelheid te verrichten werkzaamheden (exclusief noodplannen) was op het moment van het afsluiten van het onderzoek naar schatting 95% gereed. Uit een overzicht van februari 1999 bleek dat ongeveer 70% van de systemen geheel gereed zijn inclusief tijdreis. Hieronder vallen ook de systemen voor AOW, AKW, Anw met dien verstande dat voor deze systemen de test voor uitwisseling met externe relaties nog moet worden verricht.

Vanwege het grote belang en de complexiteit ervan heeft de SVB voor de oplossing van het millenniumvraagstuk in het netwerk externe specialisten ingehuurd. De resultaten van de inventarisatie en de test – uitgevoerd in januari 1999 – leidden tot de conclusie dat er geen netwerkcomponenten konden worden aangewezen die niet millenniumbestendig zijn.

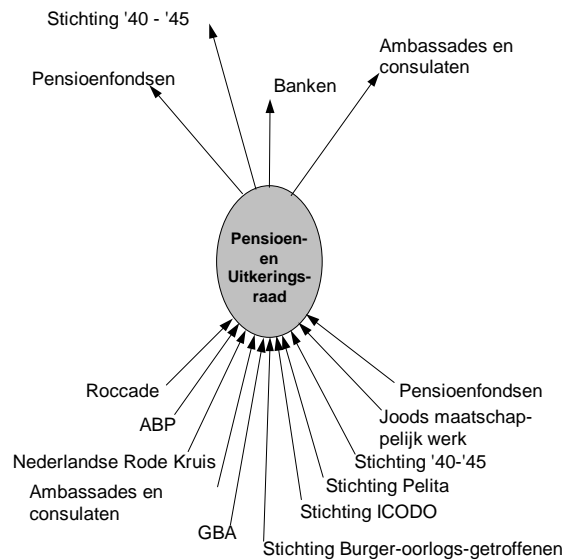
De niet-afgeronde systemen zijn bijna alle in bewerking en vergen relatief weinig inspanning. Het gaat om kleine systemen die naar verwachting op korte termijn gereed zijn. De centrale projectgroep voorziet dan ook geen knelpunten die niet binnen de staande organisatie en planning kunnen worden opgelost.

3.2 De Pensioen- en Uitkeringsraad

3.2.1 Taken

De Raad regelt de uitkeringen en voorzieningen voor vervolgings-slachtoffers, burgeroorlogsgetroffenen en verzetsdeelnemers¹. Het totale financieel belang bedroeg in 1998 circa f 750 miljoen ten behoeve van ongeveer 43 000 uitkeringsgerechtigden. De uitvoeringskosten bedroegen ongeveer f 55 miljoen. Naast de cliënten zijn er instellingen die informatie aan de Raad verschaffen en instellingen die informatie van de Raad ontvangen. Deze informatiestromen van en naar de instellingen kunnen als ketenafhankelijkheden in beeld worden gebracht:

¹ Het gaat om uitkeringen en voorzieningen op basis van de Wet uitkeringen vervolgings-slachtoffers 1940–1945 (WUV), de Wet uitkeringen burgeroorlogsslachtoffers 1940–1945 (WUBO), de Wet buitengewoon pensioen 1940–1945 (WBP), de Wet buitengewoon pensioen Indisch verzet (WIV) en de Wet buitengewoon pensioen zeelieden oorlogsslachtoffers (WBPZO). De laatste drie worden in dit stuk samen aangeduid met de Wetten BP.

3.2.2 Aanpak

3.2.2.1 Bestuurlijke verantwoordelijkheden

Het bestuur is formeel verantwoordelijk voor de juiste en tijdige aanpak en oplossing van het millenniumprobleem bij de Raad. Het bestuur van de Raad is met een memorandum van 16 april 1998 eenmaal summier geïnformeerd over de aanpak van millenniumproblematiek. Aan het bestuur van de Raad is nadien niet meer schriftelijk over de voortgang gerapporteerd.

Materieel gezien heeft de directeur de verantwoordelijkheid voor de oplossing van de millenniumproblematiek. Hij bedient zich daarvoor van een Stuurgroep Informatisering en Automatisering die het algemene informatiseringsbeleid vaststelt en de aanpak en voortgang van het millenniumprobleem bewaakt en van een projectgroep.

De Raad informeert de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport halfjaarlijks schriftelijk over aanpak en voortgang en maandelijks mondeling over de planning.

3.2.2.2 Planning

De Raad streeft naar oplossing van de millenniumproblematiek in alle vitale en ondersteunende systemen. Sinds maart 1998 werkt de Raad hier planmatig aan. In juni 1998 is er een projectorganisatie met IT-deskundigen ingericht. De gebruikers van systemen worden geraadpleegd bij de aanpassing en nieuwbouw van de vitale en ondersteunende systemen. Volgens de laatste planning zullen de werkzaamheden voor de vitale systemen in juni 1999 zijn afgerond en in september 1999 zal de Raad gereed zijn met de aanpassing en implementatie van alle systemen. Er wordt gebruik gemaakt van een geautomatiseerd planningsysteem waarmee het hele project en de deelprojecten op detailniveau kunnen worden beheerst. De totale kosten voor het millenniumbestendig maken van de organisatie werden op f 2,3 miljoen geraamd. Hiervan was bij afsluiting van het onderzoek in januari 1999 f 1,6 miljoen uitgegeven.

Volgens de planning van het rijksbreed werkende PMO zouden de vitale systemen en noodscenario's op 1 november 1998 gereed moeten zijn en

de niet-vitale objecten op 1 mei 1999. De planning van de Raad loopt met name op het gebied van de vitale systemen achter op deze rijksbrede planning.

Begin december 1998 heeft de Raad advies op hoofdlijnen ingewonnen van een extern adviesbureau over het plan van aanpak en de laatste voortgangsrapportage. Het adviesbureau kwam met een groot aantal aanbevelingen, zoals een meer centrale aanpak, het maken van analyses van ketenafhankelijkheden en de ontwikkeling van noodscenario's. De Raad is voornemens op korte termijn tegemoet te komen aan de aanbevelingen en wil het bureau een audit op de aanpak en voortgang van de millenniumproblematiek laten uitvoeren. Er zal voor de werkzaamheden die in de loop van 1999 nog moeten worden verricht, een totaalplanning worden gemaakt. Dat geldt ook voor de werkzaamheden in het jaar 2000. De Raad heeft voor de millenniumwerkzaamheden die in deze beide jaren moeten worden verricht een externe projectleider aangehouden.

3.2.3 Voortgang

3.2.3.1 Vitale systemen

De vitale berekenings- en betalingssystemen voor WUV en WUBO worden integraal vervangen door één geheel nieuw systeem; het zogenaamde Project Berekenen en Betalen (PBB-systeem), dat door Roccade wordt gebouwd. De Raad heeft inmiddels uit testresultaten zekerheid verkregen over het functioneren van de belangrijkste systeemelementen van het PBB-systeem. In de maanden maart tot en met juni worden de overige delen gemaakt en getest. Voordat het nieuwe systeem zal worden geïmplementeerd zal het geheel zal worden onderworpen aan een integratietest waarin de onderdelen in hun onderlinge verband en in samenhang met de omgevende systemen zullen worden getest. Het ABP maakt het berekenings- en betalingssysteem voor de Wetten BP – waar dit systeem in exploitatie is – millenniumbestendig. Het systeem moest bij het afsluiten van het onderzoek nog worden getest. In maart 1999 zou er over de millenniumbestendigheid zekerheid zijn.

3.2.3.2 Ondersteunende systemen

De aanpassing van de productiesystemen is gereed. De aangepaste systemen moeten in de maanden januari en februari worden getest. De Raad is eind januari 1999 begonnen met het aanschrijven van de leveranciers om na te gaan of de in gebruik zijnde standaardsoftware van de kantoorautomatisering millenniumbestendig is. Bij het afsluiten van het onderzoek had de Raad nog geen zekerheid verkregen over de millenniumbestendigheid van de gebouwgebonden systemen. De verhuurder van het pand waarin de Raad is gehuisvest, is tweemaal aangeschreven met het verzoek te onderzoeken of deze systemen millenniumbestendig zijn. Deze had in januari 1999 nog niet gereageerd.

3.2.3.3 Noodplannen

De Raad moet voor het geval zich niet-voorzienbare omstandigheden voordoen tijdens de eeuwwisseling in ieder geval voor de belangrijkste systemen voor de uitvoering van WUV, WUBO en de Wetten BP noodplannen ontwikkelen en testen. De Rekenkamer stelt vast dat – in tegenstelling tot hetgeen in de rapportage van december 1998 aan de Tweede Kamer is aangegeven – de Raad bij het afsluiten van het onderzoek medio februari 1999 voor géén van de belangrijkste systemen een compleet noodplan beschikbaar had. Ook voor de ondersteunende

systemen waren medio februari 1999 nog geen noodplannen gemaakt. Wel zijn afspraken gemaakt met Roccade en ABP om tot noodplannen te komen, zodra blijkt dat het PBB niet tijdig tot stand zal komen. De Raad heeft ook een aanvang gemaakt met het maken van een gecombineerd overgangs- en crisisplan voor zowel de administratieve systemen als de gebouwgebonden systemen.

4 INZICHT MINISTERIES

4.1 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

4.1.1 Sociale Verzekeringsbank

In de rapportages aan de Tweede Kamer van december 1998 geeft de minister van SZW – op grond van de bij het Ctsv bekende informatie – aan dat de SVB de aanpak beheerst, en de onderzoeken, testen, audits op 1 juni 1999 zal hebben afgerond. De SVB is voornemens in het eerste en tweede kwartaal van 1999 door een brede stuurgroep noodplannen te laten vervaardigen. De weergave van de stand van zaken in de december-rapportage komt overeen met de bevindingen van het onderzoek van de Rekenkamer.

4.1.2 Andere sociale zekerheidsinstellingen

4.1.2.1 Uitvoeringsinstellingen

Het Ctsv houdt intensief toezicht op de millenniumaanpak bij de uitvoeringsinstellingen. Zij krijgt driemaandelijks rapportages van het Landelijk instituut sociale verzekeringen (Lisv) over de aanpak en voortgang bij Guo, Sfb, en Uszo en maandelijks over Cadans en Gak. Het Ctsv is van oordeel dat de uitvoeringsinstellingen met grote voortvarendheid hebben gewerkt aan het millenniumvraagstuk. Weliswaar was geen van de instellingen op 1 januari 1999 gereed maar substantiële delen van het traject waren wel afgelegd. Het Lisv heeft de uitvoeringsinstellingen opdracht gegeven voor eind 1998 noodplannen op te stellen voor die systemen die niet millenniumbestendig zouden zijn voor 1 januari 1999. Cadans, Sfb en Uszo hebben inmiddels de concept noodplannen ingediend bij Lisv. De concepten worden in april 1999 beoordeeld door het Lisv. Daarnaast zal het Lisv een extern bureau vragen een second opinion op de noodplannen uit te voeren.

Op basis van de inzichten van het ministerie medio maart 1999 en van het Ctsv kan het volgende overzicht worden gemaakt:

instelling	vitale systemen verwacht gereed	integratietest verwacht gereed	overgangs-plannen verwacht gereed	geraamde kosten (x f 1 miljoen)
Cadans	juni 1999	zomer 1999	april 1999	36,6
Gak	juli 1999	juli 1999	na april 1999	50,0
Guo	gereed (november 1998)	april 1999	na april 1999	12,4
Sfb	april 1999	geen informatie	gereed	5,0
Uszo	gereed (januari 1999)	juli 1999	april 1999	26,5

De in deze tabel genoemde overgangsplannen hebben betrekking op de organisatie als geheel. De instellingen dienen deze plannen vóór 1 april

1999 op te stellen. Het Ctsv heeft indicaties dat Gak en Guo er niet in zullen slagen deze plannen op 1 april 1999 gereed te hebben. Het Lisv beraadt zich over een verschuiving van de opleverdatum. Het Ctsv acht een verschuiving van de datum voor het indienen van noodplannen voor uitval van vitale processen door externe calamiteiten denkbaar. Het Ctsv acht het van belang de voortgang bij de uitvoeringsinstellingen op de voet te blijven volgen.

De kosten – in totaal geraamd op f 130 miljoen – zullen uit de premie-opbrengsten worden gefinancierd. Hierbij kan worden opgemerkt dat de kosten bij Sfb laag konden worden gehouden doordat deze organisatie de laatste jaren bij de vernieuwing van de systemen consequent rekening heeft gehouden met de millenniumproblematiek.

Het geheel overziende constateert de Rekenkamer dat alle uitvoeringsinstellingen voor wat de vitale systemen betreft achter lopen op de rijksbrede planning van het PMO en dat belangrijke werkzaamheden pas voor de zomer van 1999 staan gepland.

4.1.2.2 Gemeentelijke sociale diensten

Het ministerie monitort, stimuleert en coördineert tezamen met het in mei 1998 opgerichte «Kenniscentrum Gsd'en 2000» de aanpak van het millenniumvraagstuk bij de gemeentelijke sociale diensten (Gsd'en). Het uitgangspunt is dat de gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor de aanpak en oplossing van het millenniumprobleem. Het gaat hier om het veilig stellen van de inkomensgarantie op minimumniveau van circa 1,2 miljoen personen.

De minister van SZW heeft f 100 miljoen ter beschikking gesteld voor de aanpak bij de SZW-sector bij gemeenten. Hiervan is eind 1998 f 65 miljoen als subsidie aan de Gsd'en verstrekt. Als voorwaarde geldt dat de gemeenten voor 1 april 1999 een plan van aanpak en voor 1 juli 1999 een noodplan/overgangsplan moeten opstellen. De gemeenten kunnen hierbij gebruik maken van modellen die het Kenniscentrum heeft ontwikkeld of nog aan het ontwikkelen is. Volgens opgave van het ministerie heeft 98% van de gemeenten inmiddels een plan van aanpak ingediend. Overigens heeft het ministerie de ingediende plannen van aanpak niet inhoudelijk beoordeeld. De resultaten van een marginale toets op deze plannen worden gebruikt als basis voor gesprekken met gemeenten. Voorts moeten de gemeenten meewerken aan de monitoring door het Kenniscentrum. Met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is afgesproken dat de activiteiten gericht zullen zijn op de grootste risico's, achterblijvende gemeenten en op noodplannen en overgangsmaatregelen.

De directie Toezicht van het ministerie van SZW heeft met het Kenniscentrum een gespreksronde gehouden bij de Gsd'en van de 59 grootste gemeenten. De voorlopige resultaten geven geen onverdeeld positief beeld. Het ministerie heeft de indruk dat alle gemeenten inmiddels de millenniumproblematiek serieus hebben opgepakt maar constateerde wel dat er zowel grote als kleine gemeenten zijn die nog onvoldoende gevorderd zijn in de oplossing ervan. In december 1998 verwachtte het ministerie nog dat eind 1999 in ieder geval 50% van de Gsd'en millenniumbestendig zou zijn. Eind maart/begin april zal het ministerie op grond van de gespreksronde en de monitor een totaalbeeld van de stand van zaken kunnen geven. SZW zou hierover in de mei-rapportage van de minister van Grote Steden- en Integratiebeleid verslag doen.

Het ministerie zal samen met het Kenniscentrum de meest risicovolle Gsd'en monitoren en ondersteunen. Gemeenten kunnen overigens bij hun

werkzaamheden gebruik maken van de resultaten van een aantal centraal uitgevoerde tests van systemen die bij een groot aantal Gsd'en in gebruik zijn.

4.1.2.3 Pensioenfondsen

Het ministerie van SZW heeft een groot belang bij het ongestoord functioneren van de pensioenfondsen. De Verzekeringskamer houdt onder verantwoordelijkheid van de minister van SZW toezicht op de pensioenfondsen. Uit een door de Verzekeringskamer in 1997 gehouden enquête bleek een minderheid van de pensioenfondsen over een plan van aanpak of een projectorganisatie te beschikken. De Verzekeringskamer achtte het niet doenlijk om bij elk fonds toezicht uit te oefenen. De Verzekeringskamer heeft daarom de fondsen verzocht externe accountants te laten rapporteren over de getroffen acties. Het merendeel van de fondsen heeft hierop gereageerd. In de rapportages zijn geen grote problemen gesignaleerd. De fondsen die nog niet hebben gereageerd, zijn opnieuw aangeschreven.

De Verzekeringskamer heeft de indruk dat het merendeel van de fondsen zich in de testfase bevindt en dat de planning er op gericht is in elk geval in september 1999 gereed te zijn. De Verzekeringskamer wil overigens in samenwerking met de overkoepelende organisaties komen tot een gemeenschappelijke aanpak van noodplannen. Gedacht wordt aan het maken van voorbeeldnoodplannen die de pensioenfondsen onder eigen verantwoordelijkheid kunnen gebruiken.

Het ministerie beschikte bij afsluiting van het onderzoek medio maart 1999 niet over een concreet beeld van de voortgang bij de pensioenfondsen noch over de continuïteit van de betaling van pensioenen na de eeuwwisseling. De Verzekeringskamer is voornemens om in april 1999 een nieuwe enquête onder de pensioenfondsen te houden. De minister van SZW zou aan de Verzekeringskamer laten weten welke informatie hij zou willen hebben zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de vraagstelling en verwerking van de gegevens. Dit was bij het afsluiten van het onderzoek medio maart 1999 nog niet gebeurd. Op 1 juli 1999 zal duidelijk worden in hoeverre fondsen nog problemen hebben te verwachten.

4.1.2.4 Ketenaafhankelijkheid in het veld

De SVB, de uitvoeringsinstellingen, de Gsd'en en de pensioenfondsen wisselen voor de goede uitvoering van hun wettelijke taken informatie uit met elkaar en met andere instellingen (werkgevers, banken, ziekenfondsen etcetera). Het gaat in de praktijk dan ook vaak om zeer grote aantallen communicatiepartners. Het ministerie van SZW heeft een inventariserend onderzoek doen uitvoeren naar de millenniumbestendigheid van deze informatiestromen, om witte vlekken in de aanpak van het millenniumprobleem te detecteren en het ministerie, het Kenniscentrum en de instellingen een handreiking te bieden voor te ondernemen activiteiten. In het onderzoek zijn onder meer betrokken de SVB, de uitvoeringsinstellingen en op basis van hun voorbeeldfunctie vijf Gsd'en. Het was – vanwege de grote aantallen en het ontbreken van bevoegdheden – niet mogelijk ook de pensioenfondsen te onderzoeken. De millenniumbestendigheid van de communicatieverbindingen is niet onderzocht.

Eind februari kwam een conceptrapport van dit onderzoek beschikbaar. Uit de resultaten van dit onderzoek wordt de voorlopige conclusie getrokken dat de instellingen veelal tot een goede informatie-uitwisseling in staat zijn, al is het beeld voor de Gsd'en ook op dit punt minder gunstig.

Bij nadere beschouwing van de resultaten van het onderzoek bij de SVB, de uitvoeringsinstellingen en de Gsd'en komt naar de mening van de Rekenkamer het volgende beeld naar voren:

- De SVB kan veel zekerheid verschaffen over het aanleveren en verwerken van gegevens van derden. De SVB heeft op haar beurt weinig zekerheid over de millenniumbestendigheid van haar communicatiepartners en is er dus nog niet zeker van dat zij wel kan beschikken over de benodigde informatie;
- De zekerheid over de aanlevering en verwerking bij de uitvoeringsinstellingen is minder groot dan bij de SVB. Hier moeten nog met name in de richting van de Gsd'en activiteiten worden ondernomen om dit deel van het gegevensverkeer veilig te stellen. Ook hier geldt de onzekerheid over de millenniumbestendigheid van de communicatiepartners;
- De Gsd'en zijn nog niet ver gevorderd in het millenniumbestendig maken van hun verbindingen met informatieleveranciers en -afnemers. Zij waren nog druk doende met oplossing van het millenniumvraagstuk in de eigen interne systemen. Er bestaat dan ook nog veel onzekerheid over de mate waarin zij met andere instellingen kunnen communiceren.

4.2 Volksgezondheid, Welzijn en Sport

4.2.1 De Pensioen- en Uitkeringsraad

In de rapportages aan de Tweede Kamer van september en december 1998 geeft de minister van VWS op basis van de rapportages van de Raad een beeld van de voortgang bij de Raad. Volgens de septemberrapportage lag de Raad op koers volgens de PMO-normplanning. In de decemberrapportage gaf de minister van VWS aan dat de Raad achter lag op de PMO-normplanning. De Raad zou de continuïteit van de dienstverlening, onder meer via noodplannen voor de belangrijkste systemen, hebben verzekerd en op 1 juli 1999 klaar zijn.

Bij afsluiting van het onderzoek medio februari 1999 bleek de Raad te verwachten in september 1999 geheel klaar te zijn inclusief de invoering van het nieuwe PBB-systeem. De rapportage van de minister van december 1998 gaf aan dat de Raad voor de belangrijkste systemen noodplannen had gemaakt. Uit het onderzoek bleek echter dat in maart 1999 er nog geen noodplannen beschikbaar waren voor de belangrijkste systemen voor de uitvoering van de WUV, WUBO en de Wetten BP.

4.2.2 Andere instellingen

De minister van VWS heeft op haar beleidsterrein geen andere vitale instellingen die werkzaam zijn op het gebied van de sociale zekerheid. Al is de Raad vele malen kleiner dan de SVB en is het financiële belang ervan veel geringer, toch is het maatschappelijk belang van een goed functionerende Raad vergelijkbaar met dat van de SVB.

De aanpak van het millenniumvraagstuk door de SVB is veel strakker georganiseerd dan de aanpak van de Raad. Dat de «informelere» aanpak van de Raad tot goede vorderingen heeft geleid, is verklaarbaar uit de betrekkelijk kleine omvang van de organisatie. Het belang van de tijdige ontwikkeling van toereikende noodplannen door de Raad is groot. De strak georganiseerde aanpak daarvan door de SVB zou ook toepasbaar zijn voor de Raad.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De Rekenkamer concludeert dat de SVB het millenniumvraagstuk met voortvarendheid heeft aangepakt en goede voortgang in de oplossing ervan heeft bereikt. Met instemming neemt zij kennis van het voornemen van de SVB om op korte termijn noodplannen te ontwikkelen.

De inspanningen om tot een passende oplossing van het millenniumvraagstuk te komen zijn groot geweest. Niettemin zal ook de SVB geen honderd procent zekerheid kunnen verkrijgen over de volledigheid van de oplossing. Systemen die millenniumbestendig zijn gemaakt kunnen immers nog onvolkomenheden bevatten die in de testfasen niet naar voren zijn gekomen. Gedacht kan worden aan het geval dat in de testsituatie de werkelijkheid niet volledig kon worden nagebootst of dat de noodzakelijke informatie van derden mogelijk niet voldoet aan de betrouwbaarheidseisen. Dit betekent dat naast het vervaardigen van noodplannen voor de onverhoopte uitval van de systemen ook aandacht moet worden besteed aan mogelijke fouten in betalingen bij de eeuwwisseling als gevolg van deze onvolkomenheden.

De Rekenkamer beveelt de SVB daarom aan in de eerste maanden van het jaar 2000 extra controles uit te voeren op de juistheid en volledigheid van de uitkeringen.

De Rekenkamer constateert dat het inzicht van de minister van SZW in de aanpak door en de voortgang bij de verantwoordelijke instellingen varieert per sector. Zij komt tot de volgende conclusies en aanbevelingen:

- Het inzicht van de minister in de aanpak en voortgang van de millenniumproblematiek bij de SVB dat hij via de Ctsv verkrijgt, is naar de mening van de Rekenkamer goed. De bevindingen van het onderzoek sluiten aan op de rapportages door de minister van SZW aan de Tweede Kamer;
- De wijze waarop de minister van SZW inzicht verkrijgt via Ctsv en Lisv over de aanpak en voortgang bij de uitvoeringsinstellingen Cadans, Gak, Guo, Sfb en Uszo is goed. Wel is de Rekenkamer van mening dat de rapportages aan de Tweede Kamer naast de verwachte afrondingsdata van projecten ook de werkelijke stand van zaken en de kosten zouden moeten weergeven. Mede gelet op de relatief late totstandkoming van de millenniumbestendigheid bij de uitvoeringsinstellingen beveelt de Rekenkamer aan strak de hand te houden aan de tijdige totstandkoming van noodplannen;
- De minister van SZW heeft maatregelen getroffen om de gemeenten te stimuleren tot het oplossen van het millenniumvraagstuk bij de sociale diensten. Het inzicht dat hij heeft in de aanpak en voortgang bij de Gsd'en biedt een smalle basis voor het nemen van acties in de richting van achterblijvende Gsd'en. De Rekenkamer beveelt de minister daarom aan erop toe te zien dat de Gsd'en – ongeacht de voortgang die de individuele diensten hebben gemaakt – voortvarend noodplannen ontwikkelen. Het model voor noodplannen van het Kenniscentrum zou hierbij als toetssteen kunnen worden gehanteerd;
- De minister van SZW heeft weinig inzicht in de stand van zaken bij de pensioenfondsen. Het is daardoor moeilijk om vast te stellen of en zo ja welke stimulerende maatregelen noodzakelijk zijn. Het inzicht van de minister zou naar de mening van de Rekenkamer verbeterd kunnen worden door meer gebruik te maken van informatie die de Verzekeringskamer verzamelt en door met de Verzekeringskamer af te stemmen welke vragen aan de pensioenfondsen moeten worden gesteld over aanpak en voortgang. De Rekenkamer heeft waardering voor het streven te komen tot een gemeenschappelijke ontwikkeling van noodplannen. Zij dringt er daarbij wel op aan deze spoedig tot stand te doen komen.

De Rekenkamer concludeert dat de Pensioen- en Uitkeringsraad goede vordering heeft gemaakt met het aanpassen en vernieuwen van systemen. Wel zijn enkele andere belangrijke millenniumactiviteiten nog niet gestart of ondervinden deze vertraging. Het gaat met name om het (integraal) testen van systemen en het vervaardigen van noodplannen. Aan dit laatste moet hoge prioriteit worden gegeven. De Rekenkamer acht het van belang dat het bestuur van de Raad zich meer dan tot nu toe het geval was bezig houdt met de oplossing van het millenniumvraagstuk. Ook de Raad zal de eerste maanden van het jaar 2000 bijzondere aandacht moeten schenken aan de juistheid en volledigheid van de uitkeringen en voorzieningen. Dit betekent dat de Raad extra controles moet uitvoeren.

Op het punt van de noodplannen wijkt het beeld in de voortgangsrapportage van december 1998 van de minister van VWS af van de aange troffen situatie bij de Raad. De Rekenkamer beveelt de minister aan bij de Raad aan te dringen op het tijdig vervaardigen van noodplannen.

Ter afsluiting merkt de Rekenkamer over de ketenafhankelijkheden het volgende op. Eén van de voorwaarden voor het goed functioneren van het stelsel van sociale voorzieningen is de ongestoorde uitwisseling van noodzakelijke informatie tussen de instellingen die op dit terrein of daarbuiten werkzaam zijn. De informatieuitwisseling is op dit moment nog niet 100% millenniumbestendig gemaakt. Dit kan gevolgen hebben voor de juiste en tijdige betaling van de uitkeringen.

De ministers zouden er daarom goed aan doen alle instellingen te vragen zich zo snel mogelijk op de hoogte te stellen van de beschikbaarheid en verwerkbaarheid van de noodzakelijke informatie van derden. Dit is mede van belang om – indien nodig – nog tijdig de juiste noodmaatregelen te kunnen treffen.

6 REACTIES EN NAWOORD

6.1 Sociale Verzekeringsbank

De SVB ziet in de conclusies van de Rekenkamer een bevestiging van het beleid van het bestuur en de hoofddirectie. Zij heeft inmiddels besloten geen integratietest uit te voeren. Wel zal zij een test uitvoeren op de aanpassingen die sedert de voorgaande tests zijn gerealiseerd. Zij doet dit omdat de voorgaande tests goed zijn verlopen en de inspanningen en risico's niet zouden opwegen tegen de beperkte extra zekerheid die met de integratietest zou worden verkregen.

De SVB zal in de eerste maanden van het jaar 2000 extra controles uitvoeren.

6.2 College van Toezicht Sociale Verzekeringen

Het Ctsv onderschrijft in zijn reactie de conclusies van de Rekenkamer. Het Ctsv zegt toe dat in de nog op te stellen rapportages, naast de verwachte afrondingsdata van de projecten, ook de werkelijke stand van zaken zal worden weergegeven. Voorts zal een indicatie van de gemaakte kosten worden gegeven. Ook het Ctsv is van mening dat aan de tijdige totstandkoming van noodplannen bij de SVB en de uitvoeringsinstellingen strak de hand moet worden gehouden.

6.3 Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De minister van SZW zegt toe in de komende rapportages ook aandacht te zullen besteden aan de kosten die de uitvoeringsinstellingen hebben gemaakt voor de oplossing van het millenniumprobleem. Het Lisv heeft

hier thans een betrouwbaar inzicht in. Ook onderschrijft de minister de aanbeveling strak vast te houden aan de planning voor de noodscenario's. Hij vertrouwt erop door het Livv te worden geïnformeerd als de planning door de uitvoeringsinstellingen niet wordt gehaald.

De minister is van mening dat het beeld dat het ministerie heeft van de millenniumaanpak bij de 538 gemeenten wél een goede en gedegen basis biedt voor het identificeren van achterblijvende gemeenten. Hij merkt op dat alle gemeentelijke plannen van aanpak zijn ingediend en het ministerie deze plannen in twee ronden beoordeelt of heeft beoordeeld. In de eerste ronde wordt aan de hand van een globale screening van de plannen van aanpak, monitoringsinformatie van het Kenniscentrum en gesprekken bij de 59 grootste gemeenten beoordeeld of gemeenten tot de groep «risicogemeenten» behoren. In een tweede ronde bij deze «risicogemeenten» wordt een uitgebreide toetsing van het plan van aanpak uitgevoerd. De resultaten worden met de gemeenten besproken. De monitoringsinformatie leidt volgens de minister tot de constatering dat ongeveer 20% van de gemeenten als achterblijver moet worden gezien. Dit zou overigens niet betekenen dat de desbetreffende gemeenten «het niet zouden halen», maar wel dat het Kenniscentrum en het ministerie nadrukkelijk deze gemeenten zullen benaderen om alsnog te proberen sturing te geven aan de inspanningen.

Rond de zomer wordt een tweede landelijke monitoring gehouden, toegespitst op gemeentelijke nood- en overgangsmaatregelen die op 1 juli 1999 moeten zijn ingediend.

De minister zegde toe dat bij de beoordeling van de gemeentelijke noodplannen op volledigheid, haalbaarheid en kwaliteit het modelplan van het Kenniscentrum als referentie zal worden gehanteerd. Daarnaast treft het Kenniscentrum voorbereidingen voor een aantal centrale noodvoorzieningen, zoals een model «papieren administratie en uitvoering» ten behoeve van kleine gemeenten en een «bypass-applicatie» voor vereenvoudigde elektronische ondersteuning van de bijstandsverlening in grotere gemeenten.

De bestuurlijke verhoudingen met de pensioenfondsen leiden ertoe dat de minister de verantwoording en informatievoorziening over de aanpak van het millenniumvraagstuk via de Verzekeringkamer verkrijgt. De minister is van mening, dat het toezicht van de Verzekeringkamer op de aanpak van de millenniumproblematiek bij de pensioenfondsen zeer adequaat is. Dit geldt ook voor de fondsen die de betaling van de aow-uitkering verzorgen. De minister heeft de Verzekeringkamer gevraagd om bij de verwerking van de resultaten van de in april te houden enquête een indruk te geven van de fase waarin de millenniumprojecten zich bevinden.

6.4 Pensioen- en Uitkeringsraad

De Raad merkt op dat er een misverstand is met betrekking tot het beschikbaar zijn van noodplannen. Met Roccade Public en met de Stichting pensioenfonds ABP in het najaar van 1998 zijn bindende afspraken gemaakt inzake noodplannen. In maart 1999 heeft de concrete uitwerking van de planning en de kosten voor het vervaardigen van de noodplannen plaatsgevonden.

De Raad meent dat aan de vaststelling dat de voortgang van de aanpak van de millenniumproblematiek alleen in het voorjaar van 1998 in een bestuursvergadering aan de orde kwam, niet de conclusie mag worden verbonden dat er in 1998 te weinig bestuurlijke aandacht voor het vraagstuk is geweest. Het is voor de Raad de vraag of de strakke aanpak van de SVB voor de Raad toepasbaar zou zijn geweest.

6.5 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

De minister schrijft dat het onderzoek inzicht heeft verschaft in de stand van zaken bij de Raad en tevens aanknopingspunten biedt voor de benadering van het millenniumvraagstuk bij andere organisaties. De Raad is van het begin van de aanpak van het millenniumvraagstuk als maatschappelijk zeer vitaal gekenmerkt. Bij brief van 19 februari 1999 heeft de minister de Raad gewezen op de achterstanden in de realisering van de planning. De Raad heeft de opdracht voor een onafhankelijke toetsing van de aanpak inmiddels aanbesteed. De minister zal van de resultaten op de hoogte worden gesteld.

Volgens de meest recente informatie zullen de tests van het nieuwe PBB-systeem doorlopen tot in de zomer van 1999. De minister is het eens met de Rekenkamer dat de resterende tijd voor het in werking stellen van het noodplan zeer kort zal zijn indien het PBB-systeem onverhoopt niet goed zal blijken te functioneren. De minister is dan ook van mening dat de Raad het noodplan in werking moet laten treden wanneer de planning niet wordt gehaald. Voorts is de Raad nogmaals gewezen op zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid in deze materie.

De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer zijn voor de minister aanleiding om nog meer dan voorheen de maatschappelijk vitale ZBO's nauwlettend te volgen, ook in de eerste maanden van het jaar 2000.

6.6 Nawoord Rekenkamer

De reacties stemmen de Rekenkamer tot tevredenheid, omdat de toezeggingen blijk geven van een continue aandacht voor de oplossing van het millenniumvraagstuk. De Rekenkamer heeft met instemming kennis genomen van de verbetering van de informatievoorziening over de voortgang bij de pensioenfondsen.

Dat nu nog 20% van de gemeenten achterblijft met de oplossing van het millenniumvraagstuk, vindt zij echter zorgelijk. De kans dat het beeld van de minister van SZW van de voortgang bij de Gsd'en te rooskleurig is, acht de Rekenkamer bovendien groot. De inventarisatie van de minister is namelijk vooral gebaseerd is op informatie verkregen uit monitoring en een globale screening van de plannen van aanpak. De Rekenkamer benadrukt daarom dat het maken van noodplannen geen uitstel meer duldt, hoever de Gsd'en ook zijn gevorderd met de oplossing van hun problemen. De Rekenkamer wijst er daarbij op dat het probleem van de informatie-uitwisseling tussen instellingen in de noodplannen moet worden betrokken. Ook de Pensioen- en Uitkeringsraad zal bij het opstellen van de noodplannen hiermee rekening moeten houden. De Rekenkamer vraagt ten slotte aandacht voor de uitvoering van extra controles op de juiste en volledige betaling van uitkeringen in het jaar 2000.

Afkortingenlijst

AKW	Algemene kinderbijslagwet
Anw	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene ouderdomswet
Ctsv	College van Toezicht Sociale Verzekeringen
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
Gsd'en	Gemeentelijke sociale diensten
Lisv	Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen
PBB	Project berekenen en betalen
PMO	Projectbureau Millennium Overheid
Raad	Pensioen- en Uitkeringsraad
Sfb	Sociaal fonds bouwnijverheid
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport
Wetten BP	Wetten buitengewone pensioenen
Wubo	Wet uitkering burgeroorlogsslachtoffers 1940 – 1945
WUV	Wet uitkeringen vervolgingsslachtoffers 1940 – 1945
ZBO	zelfstandig bestuursorgaan